

הלכות קריאת שמע סימן סג סד

אם קרא ולא כגון לבו (יב) בפסוק ראשון (יג) לא יצא ידי חובתו (יד) *והחזיר (ט) וקורא, "ואפילו למאן דאמר מצות אינן צריכות פגנה (טו) מודה הכא: ה' ט"א היה יושן, מצערים אותו ומעירים אותו עד שיקרא פסוק ראשון והוא 'ער ממש. מכאן ואילך אין מצערים אותו כדי שיקרא והוא ער ממש, *שאף-על-פי שהוא קורא (ו) (ז) מתנגמם יצא: הגה דין שתי ושכור עין לקמן סימן צט סעיף א: ו' ה'קורא קריאת שמע (יז) *לא (י) ירמז בעיניו ולא יקריץ בשפתיו ולא יראה באמצעותיו (יח) בפרשה (ט) ראשונה, שהוא עקר קבלת על מלכות שמים, למפגי שגורא בקורא עראי, וכתוב 'ודברת בם' ודרשין עשה אותם קבע: ז' ה'ה עוסק במלאכה ורצה לקרות קריאת שמע, יתבטל ממלאכתו (יט) עד שיקרא פרשה ראשונה, כדי שלא יהא בקורא עראי: ח' האמנין וכן בעל הבית שהיו עושים מלאכה בראש האילן או בראש שורות הבנין קורין קריאת שמע במקומם ואינם צריכים לומר: ט' הפתח אף-על-פי שמשאו (כ) על כתפו קורא קריאת שמע, אבל לא לתחיל בשעה שטוען ולא בשעה שפורק מפני שאין לבו מושב:

סד דין הטועה בקריאת שמע, ובו ד' סעיפים:

א' הקראה למפרע (א) לא יצא. *במה דברים אמורים, בסדר (ב) הפסוקים, אבל אם הקדים פרשה להקריאה אף-

ח' הרשק"א שם
ט' שם י' בן פשו
הראש ורובו יונה
ושכן כתב רב האי
כ' יומא י"ט ל' הר"ף
ב' פקוק ב' דברכות
מ' שם ב'קורא ט"ו
נ' שם ט' וירושלמי
ה' ע"א

א' ברכות ט"ו ב' ר"ם
פרק ב' מהלכות
קריאת שמע

באר היטב

ראשון בכוונה לאחר שסיים ק"ש צריך לחזור לראש, מ"א ועין במ"א סי' סד ס"ק א: (י) מתנגמם יצא. וז"ה אנס אחר. עין בספר מנחת כהן ובפר"ח סימן סז ובמ"א סי' זה אי ק"ש דאורייתא הוי רק פסוק ראשון או פרשה ראשונה ושניה או ג' פרשיות ע"ש, ועין בהפסד"ט בספר קרית ספר: (י) ירמז. משמע קצת ביומא ד' יט דאפילו לצורך מצוה אסור לומר, מ"א: (ט) ראשונה. והרמב"ם לא כתב בפרשה ראשונה, דגם בפרשה שניה איכא אסורא אלא דלא הוי מגנה אלא בפ' ראשונה, כפי' משנה, הר"ם, מ"א. ונראה לי דלצורך מצוה מותר לומר בפרשה שניה אף להרמב"ם, דאליכ' קשה על רב היאך היה מחזיר בידיה בן קבויטל

משנה ברורה

פסוק ראשון הוא, (יג) ויש מחמירין עד "על לבכה" (יג), ומשם והלאה (יד) מותר לקרואה בהליכה או בעמידה: ד' (יב) בפסוק ראשון. עין סעיף קטן יא דהוא הדין "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", (טו) ואם לא כן בו, גס' כן צריך לחזור ולקרות בכוונה: (יג) לא יצא. אפילו (טו) אם קדם שהתחיל לקרות נתפס לקדם בהקריאה המצוה עשה דקריאת שמע, מכל מקום כל שבאמצע פנה לבו לדברים אחרים (טו) הרי לא קבל עליו מלכות שמים בהסקמת הלב: (יד) והחזיר וקורא (יז). (יז) בלחש, שלא יהיה נראה במקבל שפי רשיות חס ושלום, ועין לעיל בסימן סא במשנה ברורה סעיף קטן כב. ואפילו (יח) אם כבר קרא כל פרשת "שמע - והיה אם שמע" ואחר כך נזכר שלא קרא פסוק ראשון בכוונה, צריך לחזור ולקרות כל הפרשה "שמע", דאם לא יקרא רק הפסוק ראשון הוי קורא למפרע דאינו יוצא, גדלקמן בסימן סד. ואם נזכר באמצע פרשת "והיה אם שמע", (יט) יגמר עד "ויאמר" ויתחיל ויקרא "שמע" עד "והיה אם שמע" ויתחיל לפרשת "ויאמר" (יח): (טו) מודה הכא. דאף-על-פי שאין מתפסן לצאת בזה ידי המצוה, על-כל-פנים צריך פגנת הלב בכל פסוק ראשון, כדי שיקבל עליו על מלכות שמים: ה' (טז) מתנגמם (טז). והוא הדין (כ) אנס אחר המבטל בפגנתו, יצא, דהרי על-כל-פנים קרא כלה, אבל אם נשתעק בשנה ולא קרא, לא יצא (טז), דהרי על-כל-פנים צריך לקרואה כלה. ונע' (כא) דיש שלש דעות בין הפוסקים: יש אומרים דרק פסוק ראשון בלבד הוא מן התורה, ויש אומרים דגם השניה הוא מן התורה: (טז) ופרשה ציצית לכלי עלמא הוא מן התורה, כדי להזכיר יציאת מצרים, ותקנו להזכיר בזמן קריאת שמע. ועין לקמן בסימן סז במשנה ברורה ובשערי תשובה שם: ו' (יז) לא ירמז (יז). ואפילו לדבר (כז) מצוה אסור לומר (יז), וכל-שכן שאסור לשאף (כז) טבאק בקריאת שמע: (יח) בפרשה ראשונה. ויש מחמירין (כז) גם בפרשה שניה: אף לדבר מצוה לכלי עלמא מותר לומר בפרשה שניה (כז), אבל (כח) להפסיק להקרא לא. ועין לקמן בסימן סז: ז' (יט) עד שיקרא וכו'. משמע דמכאן והלאה מותר אפילו בברכות קריאת שמע, וכן מבאר בהקרא בסימן סז בבית יוסף בדבור המתחיל ומ"ש רק אם ארנו וכו', עין שם, ועין לקמן בסימן קצא בט"ו סעיף קטן א, וצריך עיון גדול: (ט) על כתפו. ואפילו (כו) אם המשא הוא של ד' קבין, דלגבי תפלה אסור לקמן בסימן צז סעיף ה, לגבי קריאת שמע מתיר: (א) לא יצא. שגאמר "והיה הדברים האלה" וגו', בהנחתו יהו; ואף פרשת "ויאמר", כשתקנו רבנן לאמרה משום מצות זכירת יציאת מצרים, גס' כן כעין זה תקנוה: (ב) הפסוקים. וכל-שכן אם סרס את התבות [פמ"ג]:

שער הציון

(יג) ב"ח: (יד) ט"ו ומגן אברהם, דלא כפ"ח: (טו) פרי מגדים: (טז) מוכח מבית יוסף בשם הרשק"א: (יז) אחרונים: (יח) מגן אברהם: (יט) דרך החיים: (כ) מגן אברהם: (כא) פרי מגדים ע"ש: (כב) מגן אברהם: (כג) חיי אדם: (כד) מגן אברהם בשם הפס"י משנה: (כה) בן מנחם ביומא י"ט ע"ב: (כו) הגר"א:

פסוק ראשון בלחור לא אמרין רוכב במהלך דמי ע"ש. עוד למד הפ"ח מהפסוקים הרמב"ם ונשאר קורא ושהוא מהלך דקמ"ל דאסור לעמד כל הפרשה דנראה כעושה כב"ש, וט"ו חולק עליו וכתב דליכא קפידא אלא ביושב ועומד משא"כ במהלך ועומד דקנה ב"ה גמי מודה דשפיר עבד, וכ"כ המ"א דאין אסור במי שעומד כל הפרשה, ופשוט בדשכמל"ו בכלל פסוק ראשון הוא, בלבוש, והפ"ח כתב דצריך לעמד עד על לבכה, ועין לעיל סימן נח סעיף ג: (ט) וקורא. ר"ל בלחש כמש"ל סי' סא ס"ק ט, או מתפסן איהו זמן ואח"כ חוזר וקורא, דלא משתקין אותו אא"כ קורא ב"פ רצופים, עין ט"ו. ואם נזכר שלא קרא פסוק

באר הגולה

ולשכב מעט על צדו וקראת אם אינם יכולים על צדו ממש: * והחזיר וקורא. עין בפרי מגדים דמסתפק אם הוא מדאורייתא או מדרבנן: (יג) * שאף-על-פי שהוא קורא וכו'. עין במשנה ברורה. ואם נזכר משנה ואינו יודע דאיהו מקום הוא עומד, עין לקמן בסימן סד סעיף ב ומשנה ברורה שם: * לא ירמז. עין במשנה ברורה דיש מחמירין גם בפרשה שניה, ומכל מקום נראה לי דיש להקל בפרשה שניה למי שנגיל הרבה בשאפת טבאק ואי אפשר לו לכוון מחמת זה, עין לקמן בסימן קד בשערי תשובה סעיף קטן (טז):

* כמה דברים אמורים בסדר הפסוקים. אם קרא פסוק "והיה הדברים" וגו' קדם "ואתבת" יחזיר ויקרא רק פסוק "והיה הדברים" ולא "ואתבת", אף בדיעת הקריאה קראה אחר "והיה הדברים". מכל מקום עכשו הוא בסדרן. וראיה מייאמא ד' ס במשנה: הקדים דם השעיר לדם הפר וכו', עין שם. ולפי זה אם נאמר דפסוק ראשון בלבד הוא מדאורייתא, לא יציר המעוט ד"והיה" רק אם שנה התבות של "שמע" למפרע, דאם יקרא הפסוק "שמע" לבסוף בודאי יצא. ואין לדחוק דהקא גרע, כיון בדיעת הקריאה היתה נקראת בהפוך הפרשה ועתה אינו מתקנה, דנה אינו, דאדרבה מסתבך דהוא דרין, דלא גרע מאם לא קרא שאר הפסוקים כלל: * אף-על-פי שאינו קרא וכו'. עין בבאור הגר"א בפסוקים ב' שכתב דלמאורה מוכח מהתוספתא דלא בהרמב"ם, ורוצה לומר דמדרבנן לא יצא בכל גווי, וכן בהפרי מגדים במשכבות זנה מפקפק בזה דאימא דמדרבנן לא יצא. ונע' דהפרי מגדים הניח בצורך עיון בעקר הדין, למה בכתיבת הפרשיות פסק שישלח צריך ביהודה דעה בסימן רפח וגם הרמב"ם גופא דפסול שלא בסדרן, אף דשם גס' כן אין הפרשיות סמוכות זה אחר

דהרי על-כל-פנים קרא כלה, אבל אם נשתעק בשנה ולא קרא, לא יצא (טז), דהרי על-כל-פנים צריך לקרואה כלה. ונע' (כא) דיש שלש דעות בין הפוסקים: יש אומרים דרק פסוק ראשון בלבד הוא מן התורה, ויש אומרים דגם השניה הוא מן התורה: (טז) ופרשה ציצית לכלי עלמא הוא מן התורה, כדי להזכיר יציאת מצרים, ותקנו להזכיר בזמן קריאת שמע. ועין לקמן בסימן סז במשנה ברורה ובשערי תשובה שם: ו' (יז) לא ירמז (יז). ואפילו לדבר (כז) מצוה אסור לומר (יז), וכל-שכן שאסור לשאף (כז) טבאק בקריאת שמע: (יח) בפרשה ראשונה. ויש מחמירין (כז) גם בפרשה שניה: אף לדבר מצוה לכלי עלמא מותר לומר בפרשה שניה (כז), אבל (כח) להפסיק להקרא לא. ועין לקמן בסימן סז: ז' (יט) עד שיקרא וכו'. משמע דמכאן והלאה מותר אפילו בברכות קריאת שמע, וכן מבאר בהקרא בסימן סז בבית יוסף בדבור המתחיל ומ"ש רק אם ארנו וכו', עין שם, ועין לקמן בסימן קצא בט"ו סעיף קטן א, וצריך עיון גדול: (ט) על כתפו. ואפילו (כו) אם המשא הוא של ד' קבין, דלגבי תפלה אסור לקמן בסימן צז סעיף ה, לגבי קריאת שמע מתיר: (א) לא יצא. שגאמר "והיה הדברים האלה" וגו', בהנחתו יהו; ואף פרשת "ויאמר", כשתקנו רבנן לאמרה משום מצות זכירת יציאת מצרים, גס' כן כעין זה תקנוה: (ב) הפסוקים. וכל-שכן אם סרס את התבות [פמ"ג]:

הלכות קריאת שמע סימן סד

ביאורים ומוספים

סימן סד

דין הטועה בקריאת שמע

[משנ"ב ס"ק ד]

ובסימן סה יתבאר דבר זה במשנה ברוכה בענין השם יתברך, ענין שם בן-עוף-קטן א(1).

1) שם כתב שאפילו כשסח במזיד ועשה איסור בזה, מ"מ לא יחזור לראש אם לא שהה כדי לגמור את כולה, והוסיף, שכיון שיש אומרים שצריך לחזור לראש, לכן נכון שבקריאת שמע יחזור לראש.

[משנ"ב ס"ק ה]

ואם דלג תכה אסתה(2).

2) וכן אם דילג אות אחת, כתב לעיל (סי' סב ס"ק א) שלא יצא ידו חובה, וכן כתב השו"ע הרב (ס"ב), ויחזור לראש הפסוק.

[משנ"ב ס"ק ז]

ואפילו למאן דאמר פנשה שניה דרבנן, דכיון דעסוק בקריאת שמע צריך לתקן הכל(3).

3) והוסיף בביה"ל לקמן (סי' תכב ס"ו ד"ה למקום), שכיון שכבר עסוק בקריאת הפרשה הראשונה שהוא מחוייב בה מן התורה, יתקן גם בפרשה השניה ויחזור מתחילת הפרשה אם אינו יודע היכן טעה בה.

וכן לענין מי שמסתפק אם קרא קריאת שמע, כתב לקמן (סי' סז ס"ק ד) שיחזור לקרוא אף את הפרשה השניה, שאף על פי שאין חיובה אלא מדרבנן, מ"מ יש לחזור ולקוראה שנית, וביאר שם שכך היא תקנת חז"ל, שכל פעם שחייבים לקוראה, יש לקוראה כעיקר התקנה. והוסיף, שאף אם ברור לו שקרא את הפרשה הראשונה והספק שלו הוא רק על הפרשה השניה, מ"מ יש לו לחזור ולקוראה, כיון שמעיקרא כך תיקנו שיחזור.

[משנ"ב שם]

אם זוכר שאמר "שמע" בכונה וגם "ברוך" שם כבוד מלכותו לעולם ועד חזר ל"ואתה בך"(4).

4) שאם לא כיוון ב'ברוך' שם כבוד מלכותו לעולם ועד, צריך לחזור ולקורא בכונה, וכמו שכתב לעיל (סי' סג ס"ק יב). ובביה"ל לעיל (סי' סא ס"ג ד"ה אחר) מסיק שכל מה שחזר לומר 'ברוך' שם כבוד מלכותו לעולם ועד, בכונה כשלא כיוון בו מתחילה, הוא דוקא אם עדיין לא אמר 'ואתה בך', אבל אם דילג ולא אמר כלל 'ברוך' שם כבוד מלכותו לעולם ועד והתחיל 'ואתה בך' אינו חוזר, אלא אומר במקום שזכר. והוסיף, שיתכן שגם בזה אינו מחוייב מצד הדין, וראה מה שכתבנו לעיל סי' סג שם.

[משנ"ב שם]

ויקראנה בלחש או ימתין מעט, שלא יראה קורא "שמע שמע"(5).

5) וגם כשקורא את כל הפרשה כולה, כתב לעיל (סי' סא ס"ק כה) שאסור לקוראה פעמיים, חוץ מבקריאת שמע שעל מיתתו. ואם אין אנשים ששומעים אותו, כתב לעיל (שם ס"ק כב) שיותר אפילו בקול רם.

[משנ"ב ס"ק יא]

אבל אם הוא קורא עם הציבור ורואה שהשליח-ציבור עומד ב"ויכתבתם" שבפרשה ראשונה או סמוך לו, יחזר ל"ויכתבתם" שבפראשונה, דמוכתא מלתא שטעה(6).

6) וכשהוא קורא לאט יותר מאחרים, כתב הכף החיים (ס"ק יב) שודאי שחזר לתחילת פרשה שניה אפילו כשהציבור קוראים 'למען ירבו', כי אין עוברו ראייה מקצב הקריאה של הציבור, כיון שהוא שונה משלו.

וכן באופן שהרגילות בציבור שזה מאחר וזה מקדים, כתב בנימוקי אורח חיים (ס"ד) שאין מכך שום ראייה ממה שהציבור אוחזים בפרשה שניה.

הלכות קריאת שמע סימן סד

צח באר הגולה

ג שם בנקרא
ד הרא"ש בשם
התוספתא ורובנו יונה
והוספות ה שם
בנקרא ט"ו ו שם
ז שם

על-פי שאינו רשאי יצא, לפי (ג) שאינה סמוכה לה בתורה: ב יקרא פרשה (ד) וטעה (ה) בה, יאם יודע היכן טעה, כגון שקרא בלא אלא שדלג (ה) (ג) פסוק אחד באמצע, חזר לראש אותו הפסוק (ו) וגומר הפרשה, יאם אינו יודע היכן טעה, חזר (ו) לראש (א) הפרשה: ג יטעה בין פרשה לפרשה, שהוא יודע שנים פרשה (ח) ואינו יודע אם ראשונה אם שניה, חזר לפרשה ראשונה ונתחיל יתניה אם שמע: ד יתניה (ט) עומד (ז) (ז) ב'ויקתבתם' ואינו יודע אם ב'ויקתבתם' שבפרשה ראשונה אם ב'ויקתבתם' שבפרשה שניה, חזר ל'ויקתבתם' שבראשונה. והני מלי שלא התחיל למען ירבו ימיהם, אכל (י) אם התחיל למען ירבו (ס) ימיהם (יא) אין צריך לחזר, דסרכה נקט ואתא:

שערי תשובה

[ד] בויקתבתם. עכ"ט. ועין בש"ע בשם מאמר מרדכי דקורא והעבור עומד בויקתבתם השניה מלפניו או מאחוריו, יאמר ויקתבתם שבשניה, וכן לאריך ימים אם התחיל למען ירבו והעבור עומד בויקתבתם הראשונה, דמכתא מלתא ששעה ולא סרכה נקט ואול ע"ש:

א. לא דוקא פסוק א' אלא אפלו תבא א' נמי חזר לשם, כ"כ הרא"ש: (ג) הפרשה. פי' אם יודע אם אמר שמע בכונה חזר לזאתה, ואם אינו יודע אם אמר שמע בכונה פשיטא דחזר לראש, ב"ח ומ"א. וט"ז כתב נראה פשוט דאם ארע לו בן בפרשה ראשונה דאינו חזר ונתחיל שמע ישאל, דהא אחר פרוש הו' אסור באומר הפרשה וקפלה, אלא מתחיל ואתה עכ"ל. נראה לי דאריך ג"כ בידוע שקרא פסוק ראשון, דאם אינו יודע אפלו פסוק ראשון איכ אפלו אם תמצי לומר דקרא פסוק ראשון בודאי שלא בכונה קרא אותו וצריך לחזר מפסוק ראשון ואילך, דאם לא כן הו' לה קראה למפרע, ומאי איכא דאינו יודע היכן טעה, אפלו יודע מקל מקום בין שלא קרא פסוק ראשון בכונה צריך הוא לחזר מהחל ושמע ואילך, אלא על-בדרך מירי דבפסוק ראשון היה מכון ואח"כ קרא שלא בכונה וצ"ח וצ"ח היכן טעה, חזר לזאתה, והו' כונת ט"ז וכמ"ש שם. והמחבר יד-הדין הבין דהט"ז הוא מתנגד עם הב"ח חמיו בזה ע"ש ולא דק: (ד) בויקתבתם. והא דלא קאמר בויקתבתם, משום דיש הפרש דוקשתם הראשון הוא בקמ"ץ שהוא ל' יחיד והשני הוא בסגול שהוא לשון רבים, עין תוס' י"ט. וט"ז כ' השעם דויקתבתם הוא סוף הפרשה ויכל לטעות, עין שם: (ה) ימיהם. וכ"ש באמצע הפרשה, חזקה בסגול שהוא לשון רבים, עין תוס' י"ט.

באר היטב

בפרשה שניה דמסקינן בימא דף ט' מאחר דאיכא עכ"פ אסורא, אלא ודאי דלחזר מצוה שרי וק"ל. ועפ"ז לא מקשה מירי המחבר יד-הדין על הרמב"ם ודוק:

(ב) בה. דוקא טעה, אכל במיד או במתפנן חזר לראש, פ"ח: (ג) פסוק א'. לא דוקא פסוק א' אלא אפלו תבא א' נמי חזר לשם, כ"כ הרא"ש: (ג) הפרשה. פי' אם יודע אם אמר שמע בכונה חזר לזאתה, ואם אינו יודע אם אמר שמע בכונה פשיטא דחזר לראש, ב"ח ומ"א. וט"ז כתב נראה פשוט דאם ארע לו בן בפרשה ראשונה דאינו חזר ונתחיל שמע ישאל, דהא אחר פרוש הו' אסור באומר הפרשה וקפלה, אלא מתחיל ואתה עכ"ל. נראה לי דאריך ג"כ בידוע שקרא פסוק ראשון, דאם אינו יודע אפלו פסוק ראשון איכ אפלו אם תמצי לומר דקרא פסוק ראשון בודאי שלא בכונה קרא אותו וצריך לחזר מפסוק ראשון ואילך, דאם לא כן הו' לה קראה למפרע, ומאי איכא דאינו יודע היכן טעה, אפלו יודע מקל מקום בין שלא קרא פסוק ראשון בכונה צריך הוא לחזר מהחל ושמע ואילך, אלא על-בדרך מירי דבפסוק ראשון היה מכון ואח"כ קרא שלא בכונה וצ"ח וצ"ח היכן טעה, חזר לזאתה, והו' כונת ט"ז וכמ"ש שם. והמחבר יד-הדין הבין דהט"ז הוא מתנגד עם הב"ח חמיו בזה ע"ש ולא דק: (ד) בויקתבתם. והא דלא קאמר בויקתבתם, משום דיש הפרש דוקשתם הראשון הוא בקמ"ץ שהוא ל' יחיד והשני הוא בסגול שהוא לשון רבים, עין תוס' י"ט. וט"ז כ' השעם דויקתבתם הוא סוף הפרשה ויכל לטעות, עין שם: (ה) ימיהם. וכ"ש באמצע הפרשה, חזקה בסגול שהוא לשון רבים, עין תוס' י"ט.

באר הלכה

זה, והכא יצא? ויכעין זה הקשה גס"פ ט"ז ביהודה דעה בסימן רפח. ונראה לי בפשיטות לישב, דזהו כונת הנ"ל שכתב על מה שכתב הרמב"ם שאינו סמוכות בתורה, רוצה לומר, שאינו אלא תקנת חכמים, והנכונה הוא דבדאי בין דבתורה וכתב יתניה אם שמע" בפרשת עקב אחר "שמע" שבפרשת ואתחנן, אם יכתב יתניה אם שמע" קדם מקרי שלא כהנח, ולכן שם פסול, מה שאין בן בענגנו הוא רק תקנת חז"ל. והשעם נראה לי פשוט, דשם בין דאפרע פרשיות שבתפלין וב' פרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו, כדאימת במחלות כ"ז בשניה, ואין חסר פסוק אחד או פרשה אחת הרי הוא כאלו לא כתב כלל, ולכן אמרין דמה שגולתה לנו התורה דבעין בסדרן, כדאימת במכילתא, ומסתמא השעם גס"פ משום "והיו לטעפת בין עיניך", הכונה הוא על כל הדי' פרשיות ביחד, שכלה נחשבת רק בפרשה אחת ומחלקת רק בפסוקים, מה שאין בן בענגנו, אם לא קרא פרשה ראשונה, בודאי יש לו על-כל-פנים מצוה דקבלת על מלכות שמים אף אם לא קרא השניה של קבלת על המצות, אף אם נאמר דשמיחן דאורייתא, אין מעכבין זו את זו, שהרי בכל אחת כתוב צווי בפני עצמה, וכל פרשה ופרשה מורה על ענין מיוחד בפני עצמו, לכן אמרין דכונת הכתוב "והיו" הוא רק על הפסוקים שבכל פרשה: וכל זה אפלו אם שמיחן דאורייתא, וכל-שכן אם נאמר דפרשה אחת מן התורה, בודאי לא קאי "והיו" רק על הפסוקים שבפרשה זו. ומכל מקום מדרבנן בודאי לא יצא אפלו אם שנה הפסוקים בפרשה שניה ושלשית:

משנה ברורה

(ג) שאינה סמוכה וכו'. רוצה לומר, שאינו (ה) אלא תקנת חכמים שהם סדרום כף, כמו שאמרנו: למה קדמה "שמע" ל'יתניה אם שמע"? כדי שיקבל עליו על מלכות שמים תחלה ואחר-כך יקבל עליו על מצות וכו': ב (ד) וטעה בה. כתב הפרי חדש: דוקא טעה, אכל בהזיד ובמתפנן חזר לראש, כמו לענין תפלה לקמן בסימן קיד סעיף ז. והמגן-אברהם לקמן בסימן קד סעיף-קטן ו מסתפק בזה, עין שם, ובסימן סה יתבאר דבר זה במשנה ברורה בענין השם יתברך, עין שם בסעיף-קטן א' ובבאר הלכה: (ה) פסוק אחד. ואם דלג תבה אחת, (ג) יש אומרים שבה די שיחזר לאותו התבה ויגמר, אם הוא במקום שמתחיל ענין בפני עצמו, כגון שדלג מפסוק "ושננתם" תבת "ודברת"; אכל בספר אליהו רבה הקריע מפמה ראשונים דצריך לחזר לעולם לראש אותו הפסוק: (ו) וגומר הפרשה. דאם יאמר רק אותו הפסוק, הו' לה קריאה למפרע. ואפלו אם לא נזכר שדלג הפסוק מפרשה ראשונה רק עד אחר שאמר גם פרשה שאחריה, אפלו הכי (ג) די בזה שייאמר מן הדלוג עד סוף הפרשה ראשונה, דסדר הפרשיות אין מעכב: (ז) לראש הפרשה.

מחמת ספק, אפלו היה זה בפרשה שניה, ואפלו למאן דאמר פרשה שניה דרבנן, (ד) דיכון דעסוק בקריאת שמע צריך לתקן הכלל¹⁸. ואם היה זה בפרשה ראשונה, תלוי בזה: אם זוכר שאמר "שמע" בכונה וגם (ה) "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", חזר ל'אתהבת'¹⁴, ואם אינו זוכר שאמר "שמע" בכונה, בלאו הכי (ו) חזר לראש, כי פיון שלא קראה בכונה הו' כלא קרא כלל את הפסוק "שמע", וממילא צריך לקרות כל זו הפרשה שלא יתנה הקריאה למפרע. (ו) ויקראנה בלחש או ימתין מעט, שלא יראה בקורא "שמע שמע"¹⁵: ג (ח) ואינו יודע. ומירי (ח) שאינו זוכר כלל שום תבה שאמר מפרשה שניה, וגם מירי שעדין לא התחיל תבת "ויאמר", דאם אחר שהתחיל "ויאמר" עלה לו הספק על לבו, (ט) תליין דמסתמא אמר גם פרשה שניה כפי הרגלו: ד (ט) עומד ב'ויקתבתם'. והא דלא אמר ב'ויקשתם", משום דיש הפרש, ד'ויקשתם' הראשון הוא בקמ"ץ שהוא לשון יחיד, והשני הוא בסגול שהוא לשון רבים. וט"ז כתב עוד טעם, שאין צריך לטעות באמצעה, דייכל להרגיש לפי הזמן שהתחיל לקרות, אכל כשהוא עומד בסוף, שיש כאן קצת זמן ארוך, שפיר יוכל לפעמים לטעות דשמא סים הפרשה שניה: (י) אם התחיל. רוצה לומר, ונסתפק לו אחר-כך פן אמר ה'למען ירבו' אחר "ויקתבתם" שבפרשה ראשונה, אפלו הכי אין צריך לחזר, דמסתמא אמר כפי הרגלו לומר "למען ירבו" אחר "ויקתבתם" שבשניה; ומכל-שכן אם מצא עצמו בתבה אחרת באמצע הפרשה, חזקה שאמר כל מה שלמעלה מזה ולא דלג פסוק או תבה [אחרונים]: (יא) אין צריך לחזר. כל זה כשקורא ביחיד, אכל (י) אם הוא קורא עם העבור ורואה שהשליח-עבור עומד ב'ויקתבתם' שבפרשה ראשונה או סמוך לו, יחזר ל'ויקתבתם' שבראשונה, דמכתא מלתא ששעה¹⁶ ולא נקט סרכה ואולי; וכן לאריך ימים, אם עומד ב'ויקתבתם', דפסק בשלחן-ערוך דחזר ל'ויקתבתם' הראשון, אם רואה שהשליח-עבור והעבור עומדים ב'ויקתבתם' שבשניה או סמוך לו מלפניו או מלאחרי, יאמר גס"פ אחר-כך הפסוק

שער הציון

- (ב) הנ"ל, ועין בבאר הלכה: (ג) לבוש וקס"פ משנה. ומה שכתבתי אם הוא וכו', בן משמע בכס"פ משנה מובא לקמן בסימן סו מגן-אברהם סעיף-קטן ג: (א) מן משמע מכתב"א בסימן זה וכן מדרף-החיים, והוא פשוט, דלא כפרימקדים שמסתפק בזה: (ז) פרי חדש ופרימקדים: (ה) מוכח מפרימקדים: (ו) בית-יוסף ולחם-חמדות ומגן-אברהם ואלה רבה ודרף-החיים, דלא פלוגט וט"ז: (ו) פרימקדים: (ד) מ"ח: (ט) מפרשה ואלה רבה ודרף-החיים: (י) מאמר-מרדכי הובא בשערי-תשובה:

הלכות קריאת שמע סימן סה

סה הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור קוראין קריאת שמע, או שהפסיק בשעת הקריאה, וכו' ג' סעיפים:

א *קריאה סרוגין, דהינו שהתחיל לקרות והפסיק, בין בשתיקה (א) *בין בדבור, ויחזור וגמרה, אפלו (ב) שהיה כדל' לגמור את פלה יצא, אפלו היה ההפסק מחמת אנס: הגה (ב) ויש אומרים דאם היה (ג) אנוס והפסיק (ג) כדי לגמור את פלה (ד) *חוזר

באר היטב

(ב) **שהיה** ולתחלה אסור להפסיק לשהות אפלו בכרכות ק"ש, וע"ל ר"ס נ"ג, מיהו לענות קדיש וקדשה מחר לשהות אפלו כדי לגמור פלה ע' סי' ס"ו סעיף ט מ"א: (ג) **אנוס**, משמע דאפלו באנוס לסטים או אנס חוזר לראש וכ"כ בתשובת מהר"ם מי"ץ סי' פה. אבל הב"ח כ' דוקא כשהיה או המקום אינו ראוי לקרות בו הוי אנס אבל באנוס אחר א"צ לחזור לראש. וכו' המ"א ונ"ל דבתפלה אם שהה כדי לגמור

שאר כל מה שלמעלה ממנו, ב"י רשב"א. כ' הרמב"ם ספ"א מק"ש כללו של דבר, כל המשנה ממנו שישב חכמים בכרכות ה"ז טועה וחוזר ומדבר במטבע. וכו' ה"כ מ"פ מברכות דוקא אם פתח בכרכה במקום שלא תהיה לפתח או חתם במקום שאמרו שלא לחתם, אבל אם שנה נכנס הבכרה ולא אמר אותו ל' משם אלא שאמר נסח אחר בענין הבכרה יצא ע"ש וצ"ח סי' נ"ט:

באר הלכה

"למען ירבו", דהא מסתמא הוא קרא גס"כ השניה כמותם, ורגלים לדבר איכא. ודין אם שנה באניה בכרכה מכפי מה ששבעו לה חכמים, שכתב המגן אברהם בשם הרמב"ם, יבאר אם ירצה השם בסימן סח במשנה ברורה, עין שם:

א (א) *בין בדבור, אפלו אם שח (ב) במזיד, אף דעשה אסור בזה, אף על פ"י אין צריך לחזור רק למקום שפסק, ואפלו שפסק באמצע בכרכה. והוא הדין כששח באמצע הלל ומגלה ובכרבת המזון או שאר בכרכה אברהם. ודוקא כשהוא אומן בעצמו, דאם שומע מאחר שמוציאו והוא שח בינתים, ממילא אינו שומע ואיך יצא בזה. ויבאר א"י"ה להלן בכל אחד (ג) במקומו, עין שם. ועין בבאור הלכה שכתבנו דבקריאת שמע נכון שיחזור הפרשיות עוד הפעם כששח במזיד, כי יש אומרים דצריך לחזור לראש: (ב) **ויש אומרים דאם וכו'**, טעמם, דבשלמא אם לא היה אנוס, שאם היה רוצה היה יכול לקרות, לא הוי השתיקה ואפלו הדבור הפסק, אבל באנוס חשיבא השתהיה הפסק בין שלא היה אז יכול לקרות. ועין במגן אברהם שפסיק, ודוקא אם האנס הוא מחמת שהיה אינו ראוי בגוף שהצורך לנקיט, או שהמקום אינו ראוי בגוף שמוצא שם צוואה או מידות להצטרף לשהות עד שיוציאו, אבל אנס אחר, בגוף מחמת לסטים ובהאי גזא, הוי כמו ששחך ברכון ולא חשיב הפסק לדעה זו. ודוקא בקריאת שמע ובכרבותיה ובהאי גזא, אבל בתפלה חוזר לראש אפלו באנוס אחר, וכמו שיתבאר לקמן בסימן קד', עין שם במשנה ברורה סעיף קטן טז: (ג) **כדי לגמור**, הינו מראש ועד סוף (ג) אפלו עומד בסוף: (ד) **חוזר**, כל זה לענין דיעבר,

*** קריאה סרוגין וכו'**, דע דעת המחבר (והוא דעת הר"ף והרמב"ם) דהוא הדין בתקיעות בסימן חקפת סעיף ב, ובכרבת המזון בסימן קכג סעיף ו, וכן בכלל בסימן תכב סעיף ה, וכן במגלה בסימן תרץ סעיף ה, והוא הדין כל שאר בכרכות, לבר מתפלה אם שהה באמצע כדי לגמור פלה אינו חוזר לראש אפלו היה ההפסק מחמת אנס; ובתפלה אם שהה כדי לגמור את פלה, אפלו היה ההפסק שלא מחמת אנס חוזר לראש. ודעת היש"א אומרים, דהוא דעת התוספות והרא"ש, דאין לחלק בין תפלה לשאר ענינים, אלא בכל דבר אם שהה מחמת אנס חוזר לראש ולבר בכרבת המזון ולא בא בדבריהם בפרוש. והנכונה הדרכי משה בסימן תכב, דלדבר שהוא מדרבנן לבר מתפלה יש להקל ולפסק כהר"ח, שלא לחזור לראש אפלו בשעה מחמת אנס, אך להחליט ונכ"ח וקצתהו רבה פליגי עליו שם, עין שם. ועין במגן אברהם בסימן תכב דמצריך לחזור ולקרות הלל בלי בכרכה מחמת חששה הדרכי משה, ואס"פ הוא הדין במגלה יחזר לקרותה בלי בכרכה. ובפריימגדים בסימן תרץ אות ז מסתפק שם לענין הבכרה, משמע דלא פשיטא לה למעשה כהמגן אברהם. ואס"פ לפי זה ככל דבר שהוא מלכת דרבנן, אי נוגע לחשש בכרכה לבשלה יש לענין אם שהה בה כדי לגמור פלה אפלו באנוס חוזר לראש. וכן יש לענין לענין בכרבת קריאת שמע שפליגי או שלא חזרה שהיא גס"כ מדרבנן, פ"ה ששכר חזירי יציאת מצרים כפרשת ציצית. ואחר כך מצאנו בגושמאדס בכלל ה' שמתפסק לענין כל הבכרות, ואס"פ לפי זה חזר הדין בבכרבת קריאת שמע. אך מדברי הדרך החיים במה שכתב לענין קריאת שמע, דין ח, משמע דבכרבת קריאת שמע גס"כ הדין כמו בקריאת שמע, אף על גב דהוא בעצמו פסק בהלכות הלל כהמגן אברהם דחזר לקרותה בלי בכרכה; ואולי סבירא לה דבכרבת קריאת שמע השוה רבנן לקריאת שמע. ועין במגן אברהם בסימן קכג אות יא שמתפסק לענין בכרבת המזון, אם שהה בה כדי לגמור פלה מחמת אנס או חוזר לראש, מחמת הא דהקלו בו גס"כ לענין מה דמבאר בסימן קפה סעיף ה, אולם לפי דברי הדרך החיים הנ"ל, דאפלו בכרבת קריאת שמע שהיה צריך, וגם בה דיעבר או מצא צוואה כנגדו אינו צריך לחזור ולברך, כמבאר בחיי אדם בכלל ג דין לג ע"ש, ואף

על פ"י חוזר לראש, אס"פ כ"ש כן בבכרבת המזון שהיא דאורזתא, וכן פסק בגושמאדס כלל ה' דין יג, דכשהאדם או המקום אינו ראוי יחזר לראש ע"ש. והגיה: ובאמת דברי המגן אברהם אינם מוכנים כלל, שהיה מה דנסתפקי התוספות והרא"ש לענין התפלה ומצא צוואה כנגדו הוא לא דוקא לענין בכרבת המזון, דהוא הדין לכל הענינים לבר מקריאת שמע ותפלה, כמבאר בדברי הפוסקים, ואף על פ"י דיע דיע שישת התוספות והרא"ש לענין שהה כדי לגמור פלה, דאנוס סוכרים כהר"ף דדין זה רק בתפלה לבר, אלא דהוא הדין הלל ומגלה ותקיעות, אם שהה כדי לגמור פלה מחמת אנס חוזר, אס"פ ממילא הוא הדין בשאר ענינים. ואל יקשה לענין המעין, איך יציר אנס שהמקום אינו ראוי בכל דבר לבר מתפלה, לפי מה דמסתפק השלחן ערוך כשבדך ויהיה צוואה כנגדו, וסבירא דלא אמרי זה רק לתפלה; אבל זה בנדבך, דשם הפנה לאחר שברך מצא אחר כך צוואה במקומו, עד זה הם מסתפקים דאולי לא נאמר זה הדין רק לענין תפלה ודבור ואמרו דתפלה תועבה, וכן משמע בלבוש ושא, אבל לבי עלמא כל דבר קדשה אסור ולמר במקום ששחך את שמו נקי אפלו רק ממירגלים וכו' (לשון מצאנו. עד כאן הגיה). ועד עוד, דבכרבת המזון ודחמירין לחזור לראש הוא אפלו בשעה בין בכרכה לבכרה⁶, שכן באפ"ן מזה הדין המגן אברהם שם: ואף דלענין בכרבת קריאת שמע מקלין בזה במשנה ברורה, שם שאני, דהבכרכות אין מעכבות זו את זו, מה שאין כן בבכרבת המזון כל השלשה בכרכות הם חשובות כאחת, כמבאר בטור סימן קכח ובשלחן ערוך סוף סעיף ו, עין שם במגן אברהם. ונראה לי פשוט דהוא הדין בגושמאדס פ"ס שם בו כל זה הדין דעשה כדי לגמור פלה, ואם היה השתהיה מחמת אנס חוזר לראש הבכרבת פ"ה; ושעור דלגמור פלה הינו עצם הבכרבות השלשה מראש לסוף כלי אמירת הברכות של עולם ויהי רצון שאומרים הקהל, ואפשר דבמקומות שמנגינת הכתנים בעת האמירת הקהל, גם זה יש לחשוב בתוך השעור, וצריך עיון: *** בין בדבור**, עין במשנה ברורה במה שכתבנו "אפלו שח במזיד", עין במגן אברהם בסימן קד סעיף קטן ו, דמתחלה מסתפק בזה לענין קריאת שמע או בכרבותיה דאפשר לחזור לראש ואפלו לא שהה כדי לגמור פלה, אמנם במסקנתו מציד שם דבידעבר לא יחזר לראש, ודווקא להו כשנגזגין בפניו שרוב העולם אין נוהגין, משמע דבמקומות שהיונה שחך או אמר בעצמו ששחך את שמו, חשב הוי לא מיד דהוי, חוזר לראש כמו בתפלה לדעתו, וכן פסק באמת בסימן קכג סעיף קטן א לענין בכרבת המזון, עין שם. ומדברי הגר"א בשם הרמב"א בסימן קד הנ"ל כשע"ה וכתבתי: ו משמע דחוזר למקום שפסק ואפלו כשפסק באמצע בכרכה, וממילא הוא הדין לענין בכרבת המזון, דאף שהוא דאורזתא מה חמירא מקריאת שמע? וכן באליה דבה בסימן קכג לענין בכרבת המזון כשב, דדין זה דהמגן אברהם שהחמיר בשח במזיד לחזור לראש צריך עיון, ע"כ לענין דעתי קשה מאד לעשות מעשה בזה בדברי המגן אברהם; ועוד, דבתפלה גופא יש הרבה דעות בין הראשונים והאחרונים לענין שח במזיד, ומן התורה יוצא בזה בבכרבת המזון וקריאת שמע כמבאר בפריימגדים, ע"כ סתמתי דבידעבר אין לו לחזור, ומכל מקום מהנכון לענין פרשיות קריאת שמע יחזר עוד הפעם, אבל בבכרבת המזון וכל שכן בשאר בכרכות לא יחזר דיעבר: *** חוזר לראש**, עין במשנה ברורה סעיף קטן ה, וטעם כל הדברים, כי לא כוונה יש להסתפק בשלשה פרטים: א. אם הדין דעשה לגמור פלה חוזר לראש הוא דוקא כשהיה באמצע הפרשה או אפלו בין פרשה לפרשה; ב. אם הדין דעשה לגמור פלה חוזר לראש הוא דוקא כשהיה באמצע הפרשה או אפלו בין פרשה לפרשה; ג. הדין דחוזר לראש, אם חוזר גס"כ לבכרכות, או דלמא פ"ה דקרא אין בכרכות אין מעכבין לקריאת שמע והם

שער הציון

(ב) עין בבאור הלכה: (ג) בסימן קכג ובסימן תכב ובסימן תרץ במשנה ברורה: (א) אחרונים: